

Edward Hilbert

A Karikaturista Menekülése

A New Jersey-i nagybácsi

Az Amerikába való kivándorlás ötlete még 1941-ben született, amikor egy évvel azelőtt New Jersey-be emigrált nagybátyám Budapesten töltötte szabadságát. Amikor még a 30-as évek elején kivándorolt az Egyesült Államokba, New York-ban szállt partra és mivel cégtáblafestő volt a szakmája, azonnal kapott is munkát. Végül is New Jersey-be költözött nagynénémmel és egy New Brunswick melletti Fords nevű kisvárosban telepedtek le, ahol nagybátyám kisebb cégtábla üzletet nyitott. Telt az idő, növekedett a cég, és két lányuk a Rutgers egyetemen szerzett diplomát. Azután egy nap a város egyetlen mozijára kikerült az eladó tábla, ők pedig megvették. Ezután filmeket vetítettek, jegyeket, limonádét és pattogatott kukoricát árultak.

Magyarországi látogatásuk során mindezekről beszámoltak, más történeteket is meséltek ottani életükről és a kínáló lehetőségekről. Nagybátyám elmondta, hogy Amerikában kemény munkával, elhatározással és egy kis szerencsével egyszerű életet tud bárki biztosítani magának.

Én ekkor 14 éves voltam. Történeteit hallgatva elhatároztam, hogy egyszer majd én is eljutok Amerikába, és egyszer majd én is büszke amerikai leszek.

Lehetőség

Judittal keményen dolgoztunk, de semmiféle jövőt nem láttunk magunk előtt Magyarországon. Az ország évekig szovjet uralom alatt állt és ez az ellenőrző hatalom elzárta minket a világ többi részétől. A szabadság csak a képzeletünkben létezett.

1956-ban, amikor kitört a magyar forradalom, és rövid két hétre megnyílt a magyar határ, Judit és én vállaltuk a kockázatot: nekiláttunk a szabadságról szőtt álmaink megvalósításának.

Akkoriban Budapesten egy Duna melletti lakásban éltünk. A heves és erőszakos harcok során egy orosz tankból származó lövedék eltalálta lakóházunkat, elpusztítva otthonunkat. Egy kora reggelen barátunk – lakásunk tulajdonosa -, csöngetett ajtónkon. "Készen álltok egy teherautós utazásra?"- kérdezte, ugyanis ismert egy sofőrt, aki hajlandó volt kicsempészni kettőnket, valamint barátomat és kis családját (összesen ötünket) a városból egy Sopron melletti helyre, ahol egy ismerőse kísért át embereket az osztrák határon. Fél óránk volt rá, hogy döntést hozzunk.

Az utazás

Rendben – feleltük, és azonnal elkezdtek hátizsákjainkat csomagolni. Öten zsúfolódtunk be az almás rekeszek közé, és így, állva utaztunk nyolc órán át.

Ma visszagondolva erre, szinte hihetetlennek tűnik az egész. Magunk mögött hagytuk a családjainkat, barátainkat, a munkánkat; harminc perc alatt az egész életünket.

Az ellenőrző pontokon elszenvedett idegőrlő pillanatok után megérkeztünk egy, az osztrák határ közelében lévő, de még Magyarországhoz tartozó parasztházba. Az első éjszakát egy barátságos tehénnel töltöttük egy pajtában. A következő reggel arra ébredtünk, hogy mindent betakart a hó. Házigazdánk elvette azt a néhány ékszert, amink volt (beleértve arany karikagyűrűinket), valamint minden pénzünket. Ez, felelte, jár a veszélyes szolgálatért, hogy elvezetett minket az orosz határőrök mellett, át az osztrák határon.

Átgyalogoltunk egy nemrégiben felszántott mezőn, amit tíz centis hó fedett. Judit, megbotolva egy barázdában, megrándította a bokáját. Úgy tűnt, mintha órák óta gyalogoltunk volna.

Egy, a távolban látszó parasztház felé irányítottak minket. Azt mondták: a ház már Ausztriában van, és az ott élő gazda majd segíteni fog nekünk. Mikor végre a házhoz értünk, és bekopogtunk, az első dolog, amit bentről meghallottunk egy mély hang volt, mely magyarul szólott ki: "Jövök már!" Amikor a magyar szót meghallottuk, azt gondoltuk: becsaptak minket! Összeszorult a szívünk: minden értékünket hátrahagytuk, semmiért! Később rájöttünk, hogy a határ közelében élő emberek mind magyarul, mind németül beszélnek és megkönnyebbülten sóhajtottunk fel. A gazda kinyitotta az ajtót, és egyértelmű volt, hogy Ausztriában vagyunk. Megcsináltuk! Végre szabad földön vagyunk!

Engem ekkor leginkább Judit bokája aggasztott. A gazda istállójában levettük a csizmáját, a bokája dagadt volt, lila és fájt. A ló kivételével mindenki sajnálta őt.

Csodálatos Bécs

Másnap a barátságos gazda feltett minket egy buszra. December 6-án érkeztünk meg Bécsbe. A város gyönyörű karácsonyi díszben és elképesztő fényekben pompázott. Micsoda erős kontraszt volt a sötét és vérfoltos Budapesthez képest. Ekkorra a magyar menekültek már néhány hete szállingóztak a városba, és mindannyiukat szívesen fogadta az osztrák kormány. Néhányan, többek közt mi is, segílyt kaptunk a HIAS-tól. Az emberek segítettek bennünket, bárhová mentünk!

Egy középiskola tornatermében szállásoltak el bennünket, és ahogyan a többi magyar családnak – akik szintén a teremben aludtak -, saját szalmazsákunk is volt. Nem volt túl kellemes a zsúfoltság és magánéletet sem élhattunk. Szerencsére ingyenes bérletünk volt a buszokra és villamosokra, így rendszeresen barangoltunk a városban az amerikai követségen tett látogatások szüneteiben, ahol viszont hosszú sorokban várakoztunk, hogy megkaphassuk a belépési engedélyt az Egyesült Államokba.

A Bécsben töltött idő nem volt könnyű, de mi jól éreztük magunkat. Meglátogattuk a Burg-ot, a Schönbrunni kastélyt, a Stephans Dom-ot és néhány múzeumot. Judit és én együtt lehettünk. Még csak három hónapja voltunk házasok, így egyfajta nászút is volt ez számunkra. Fialok voltunk, bíztunk a képességeinkben, a fiatalok energiájában. Aztán a szabadság eszménye iránti elkötelezettségben és a szenvedély erejében. Elszántak voltunk és nem féltünk a kemény munkától. Szerencsénk is volt. Szabadnak éreztük magunkat és sok minden várt ránk. Karikaturistaként soha semmit nem vettem száz százaléig komolyan – utunk során csaknem mindenben kerestem és találtam is valami vicceset.

Tornatermi szállásunkon kezdtem el rajzolni képregény-naplómat. Mindent lerajzoltam, ami a menekülés közben velünk történt: az orosz tank ágyúdörgését, amely lerombolta saját otthonunkat, a teherautós utazást, a félelmetes ellenőrző pontokat...És mindenkit, akivel találkoztunk: a gazdát, aki kifosztott minket, a segítségnyújtókat, akik segítettek bennünket, másokat is. .

Amerikában

Annak az eskü alatt tett nyilatkozatnak köszönhetően, amelyet nagybátyám tett le New Jersey-ben, feleségem és én be tudtunk lépni az Egyesült Államokba. Vonattal jutottunk el a németországi Bremerhaven-ig és egy öreg, második világháborús szállító hajón, a General Leroy Eltinge fedélzetén szeltük át az Atlanti-óceánt.

Mikor 1957-ben megérkeztünk New York-ba, összes angolságomat a "hi" és a "bye" szavak tették ki, és ráadásul ezt a két szót is fordítva használtam! Most 50 évvel később már sokkal könnyebben megy, de még mindig tanulom a nyelvet...és néhány magyar szót már elfelejtettem.

Ma visszatekintve, számomra a legérdekesebb emlék, hogy akkor mennyire nem féltünk az ismeretlen jövőtől. Csak egymásra és a hitünkre számítottunk. Szerencsések vagyunk, hogy úgy alakultak a dolgok, ahogyan, ezt semmiért fel nem adnám. Ma büszkék vagyunk arra, hogy itt az Egyesült Államokban alapozhattuk meg az életünket és kis családunk úttörői lehettünk. Az a tudat, hogy gyermekeink és unokáink egy szabad világban fognak felnőni, minden szenvedést feledtet velünk.

Edward † és Judy Hilbert

Edward D. Hilbert Budapesten született. Az egyetemi munka lezárásaként képzőművész diplomát szerzett a Budapesti Iparművészeti Főiskolán. Azon túl, hogy képzőművész, karikaturista, illusztrátor, szobrász, rajz – és festés tanár is egyben.

1957 elején, mikor Baltimore-ba érkeztek, Judy Hilbert állást kapott egy szöveteket forgalmazó cégnél, ahol kitanulta a szövet-kereskedelem minden csínyját-bínyját. Két hónapon belül ezen a területen elindította saját vállalkozását, kiszolgálva a helyi belső dekoratőrök igényeit. Az üzlet mai napig sikeresen virágzik.

4 hónapos menekülésük ideje alatt Edward naplót vezetett képregény formában, melyben részletezte kalandjaikat. Az ő vázlatfüzete alapján készült a Freedom Dance című animációs/játék-dokumentumfilm, melyet az Emmy díjra jelölt filmkészítő Steven Fischer és a Telly díjnyertes animátor/producer készített. Ez az egyedülálló film karakter-vezérelte animációt használ, hogy elmesélje kalandos menekülésüket Magyarországról az Egyesült Államokba.

(www.freedomdancethemovie.com).